

5.8 EKES popiera wniosek, który miałby uczynić z Parlamentu Europejskiego główną instancję do spraw budżetu wspólnotowego, co polegałoby na przyjęciu przez niego całkowitej odpowiedzialności za budżet (zarówno w części obowiązkowej jak i nieobowiązkowej).

5.9 EKES uważa także za słuszne zasygnalizowanie, że o ile Strategia Lizbońska stawia jasne wyzwania i zakłada podjęcie koniecznych inicjatyw, tekst Komisji nie wydaje się proponować konkretnych działań mających pobudzić inicjatywy na rzecz rozwoju gospodarczego w Unii. Jedyna konkretna propozycja przedstawiona w dokumencie (rozdział IV, Nowe ramy finansowe, C Elastyczność), polega na stworzeniu specjalnego „funduszu wspomagającego wzrost”. Jednakże środki przeznaczone

na ten cel są oceniane jako zupełnie niewystarczające. EKES przypomina w tym względzie, że realizacja strategii z Lizbony opierała się na hipotezie średniej stopy wzrostu rocznego na poziomie 3 %, podczas gdy przewidywania na następne lata nie przekraczają 2,3 % w Europie złożonej z 27 Państw Członkowskich. Poza tym, z osłabionym wzrostem gospodarczym trwającym od 2000 r., Unia nie jest w stanie zlikwidować tego „deficytu wzrostu gospodarczego”.

5.10 W rezultacie, konieczna jest ponowna korekta w górę kwot, celem spełnienia podstawowego warunku wspierania i sukcesu Strategii Lizbońskiej, co sprowadza się do zmiany systemu inwestowania w kształcenie i badania naukowe.

Bruksela, 15 września 2004 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno - Społecznego
Roger BRIESCH

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie roli organizacji kobiecych jako podmiotów niepaństwowych w realizacji Porozumienia z Cotonou

(2005/C 74/08)

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił w dn. 17 czerwca 2003 r., zgodnie z art. 29, ust. 2 regulaminu wewnętrznego, opracować opinię w sprawie roli organizacji kobiecych jako podmiotów niepaństwowych w realizacji Porozumienia z Cotonou.

Sekcja ds. Stosunków Zewnętrznych, która odpowiadała za przygotowanie prac w tej sprawie, przyjęła swoje stanowisko w dn. 7 lipca 2004 r. Sprawozdawcą była **Susanna Florio**.

Na 411 sesji plenarnej (posiedzenie z dn. 15 września 2004 r.) Komitet przyjął następującą opinię 115 głosami za, przy 8 głosach przeciw i 8 głosach wstrzymujących się:

1. Wstęp

1.1 Na podstawie działań Unii Europejskiej w stosunku do krajów rozwijających się, w szczególności krajów AKP (Afryka, Karaiby, Pacyfik), Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny miał okazję zaobserwować kształtowanie polityki współpracy UE na rzecz rozwoju. Ma ona tendencję do przechodzenia w podejście coraz bardziej partycypatywne, tzn. w kierunku udziału i uznania roli podmiotów niepaństwowych (NSA – ang. *non-state actors*) w definiowaniu i realizacji działań. W ten sposób instytucje i NSA uzupełniają się wzajemnie w duchu wzmocnienia skuteczności programów na rzecz rozwoju.

Porozumienie z Cotonou jest w tej chwili jedynym przykładem instytucjonalizacji takiej partycypacji, gdyż wzywa ono rządy państw do szerokiego integrowania podmiotów niepaństwowych w różnych etapach narodowych strategii na rzecz rozwoju.

1.2 Z związku z takim założeniem wyjściowym jak również faktem, że Komitet zajął już stanowisko w opinii na temat „Rola społeczeństwa cywilnego w europejskiej polityce na rzecz rozwoju”, Komitet uważa, że istotne jest pogłębienie tematu partycypacji kobiet i ich podstawowego, własnego wkładu w definiowanie i realizację działań z zakresu polityki rozwoju w krajach AKP w ramach porozumienia z Cotonou. Komitet chce zwrócić uwagę na to, jak cenny może być ich wkład i jak można ten wkład kompleksowo uwypuklić w ramach porozumienia z Cotonou jak również we wszelkich działaniach polityki współpracy na rzecz rozwoju.

1.3 Poza tym Komitet jako rzecznik zorganizowanej społeczności cywilnej na szczeblu europejskim podkreślał już wcześniej „... podstawową rolę kobiet jako pierwszoplanowych podmiotów rozwoju” i akcentował konieczność „wspierania ich organizacji i zapewniania im równoprawnego uczestnictwa w gremiach doradczych i decyzyjnych” (stanowisko w sprawie „Zielonej księgi na temat stosunków pomiędzy Unią Europejską a państwami AKP na progu XXI wieku – wyzwania i opcje dla nowego partnerstwa”, sprawozdawca: Henri Malosse, EXT 152/1997).

Jednakże wciąż daleko jeszcze do faktycznej partycypacji podmiotów niepaństwowych generalnie oraz organizacji kobiet w szczególności.

2. Uwagi ogólne

2.1 W najświeższym raporcie Banku Światowego (World Development Report 2004) jest mowa o rynku globalnym, który nie jest już w stanie sprostać wymogom rozwoju gospodarczego, społecznego i polityki zatrudnienia, w szczególności odnośnie likwidowania przeszkód utrudniających sprawiedliwy i zrównoważony wzrost we wszystkich krajach na półkuli północnej i południowej. W roku 2002 dochód na głowę mieszkańca w pięciu szóstych populacji światowej wynosił poniżej 1.200 dolarów, natomiast pozostała jedna szósta ludności na Ziemi mieszkająca głównie w najbogatszych krajach świata dysponowała przeciętnym rocznym dochodem ponad 26.000 dolarów.

2.2 Na dzień dzisiejszy żadna z instytucji międzynarodowych (MFW, Bank Światowy, WTO, MOP, ONZ itd.) nie jest w stanie działać bez ograniczenia jako demokratyczna i światowa instancja regulująca i zahamować sama z siebie nierówność rozwoju gospodarczego pomiędzy krajami i warstwami społecznymi.

2.3 Poza tym kraje rozwijające się są szczególnie w okresie słabego wzrostu gospodarczego w większości krajów, zmuszone do przeprowadzania działań restrukturyzacyjnych w gospodarce zalecanych bądź też żądanych przez instytucje międzynarodowe, które są dla nich ciężkie do zaakceptowania i dotyczą w pierwszej linii uboższe warstwy społeczeństwa. Przemiany strukturalne bez adekwatnych działań ochronnych doprowadziły do pogłębienia się biedy, krytycznych warunków życia i niepewności w grupach ludności o najniższych dochodach, i to zarówno na Północy jak i Południu.

2.4 W ciągu ostatnich lat zaostrzył się poza tym rozdźwięk pomiędzy regularną gospodarką światową a lokalną szarą strefą. Osoby zatrudnione w szarej strefie nie korzystają z żadnych praw pracowniczych, mimo że wnoszą rzeczywisty wkład we wzrost gospodarczy swojego kraju.

2.5 W grupie ludności dotkniętej tym zjawiskiem większość stanowią kobiety, więc to one są najbardziej pokrzywdzone tą sytuacją. Kobiety żyjące w biedzie w krajach rozwijających się nie tylko nie mają dostępu do dóbr i usług, ale stają się też często ofiarami przypadków poważnego naruszenia praw człowieka oraz praw socjalnych i ekonomicznych.

2.6 To właśnie kobiety są najbardziej dotknięte zjawiskami biedy, bezrobocia i niepełnego zatrudnienia.

2.7 Na różnych konferencjach organizacji wyspecjalizowanych i organów Narodów Zjednoczonych były opracowywane liczne propozycje działań, programów i projektów na rzecz kobiet. Nie tak dawno na swoim Szczycie Milenijnym ONZ przyjęła dwa kluczowe dokumenty w sprawie „Milenijných Celów Rozwoju”. Równouprawnienie płci i pełne uczestnictwo kobiet w procesach decyzyjnych jak również konieczność

zapobiegania chorobom i opieka zdrowotna należą w obu dokumentach do tematów podstawowych.

3. Instytucje europejskie a działania na rzecz równości szans płci („gender mainstreaming”)

3.1 Zgodnie z art. 3 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE), UE we wszystkich swoich działaniach – ze współpracą na rzecz rozwoju włącznie – kieruje się celem niwelowania nierówności i wspierania równouprawnienia mężczyzn i kobiet.

3.2 Unia Europejska i jej Państwa Członkowskie podpisały przyjętą na czwartej Światowej Konferencji na rzecz Kobiet w 1995 r. w Pekinie Deklarację i towarzyszącą jej Platformę Działania. Sformułowano w niej kompleksową strategię likwidacji wszelkich przeszkód stojących na drodze równouprawnienia oraz ustanowiono zasadę „mainstreaming” w celu wspierania równouprawnienia płci. Bezpośrednim skutkiem zobowiązań zaciągniętych w Pekinie i poparcia udzielonego Platformie Działania było przyjęcie rozporządzenia (WE) nr 2836/98 w sprawie uwzględniania perspektyw płci przy współpracy na rzecz rozwoju.

3.3 Ten instrument prawny, który obowiązywał do grudnia 2003 r., został zastąpiony nowym rozporządzeniem na dwuletni okres 2004-2006, który wzmacnia postawione cele, tzn. „mainstreaming” wraz z konkretnymi działaniami na rzecz wspierania kobiet i wspierania równouprawnienia płci, jak również potwierdza je jako ważny wkład w zwalczanie ubóstwa. Zapisane jest w nim poza tym udzielanie wsparcia dla publicznych i prywatnych form aktywności w krajach rozwijających się, które podążają w celu wspierania równouprawnienia.

3.4 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wspierania równouprawnienia płci w ramach współpracy na rzecz rozwoju jest ważnym punktem odniesienia dla działań współpracy rozwojowej. Jako priorytetowy i najważniejszy obszar działania wymienia się możliwość korzystania przez kobiety z zasobów i świadczeń w szczególności w dziedzinach edukacji, zatrudnienia oraz współuczestniczenia w politycznym procesie decyzyjnym. W dokumencie tym podkreśla się też konieczność posiadania odpowiednich statystyk sporządzanych wg płci i wieku, by móc opracowywać i rozpowszechniać nowe metody działań, badań, analiz skutków itd.

4. Cotonou: Partycypatywne podejście a kwestie płci

4.1 Porozumienie z Cotonou podpisane 23 czerwca 2000 r. z krajami AKP stanowi punkt zwrotny w polityce gospodarczej i handlowej UE. Po raz pierwszy mianowicie zapisano tam włączanie podmiotów niepaństwowych (NSA) w opracowywanie **narodowych strategii na rzecz rozwoju**, tak więc NSA obok instytucji państwowych mają do spełnienia ważną rolę. W porozumieniu tym jako NSA zdefiniowano: sektor prywatny, grupy gospodarcze i społeczne w tym związki zawodowe jak również społeczeństwo cywilne w wszelkich jego formach wynikających z danej narodowej specyfiki.

4.2 Porozumienie przewiduje informowanie podmiotów niepaństwowych i zasięganie ich opinii na temat polityk i strategii na rzecz rozwoju, priorytetów współpracy w bezpośrednio interesujących ich dziedzinach oraz dialogu politycznego, uzyskanie przez nich dostępu do środków przeznaczonych na wspieranie lokalnych procesów rozwojowych; konieczność włączenia ich w realizację strategii i programów w dotyczących ich obszarach i sektorach; w końcu zaś uzyskanie przez nich wsparcia i pomocy przy rozszerzaniu swoich możliwości działania i podwyższaniu kompetencji, w szczególności w zakresie organizacji, reprezentacji i realizacji procesów konsultacyjnych, wymiany i dialogu na rzecz wspierania strategicznych sojuszy.

4.3 Oprócz tego Porozumienie przesuwają na pierwszy plan związki między polityką, handlem i rozwojem zgodnie z obowiązującą polityką Wspólnoty. W ten sposób partnerstwo również opiera się na wzajemności następujących pięciu filarów: kompleksowy wymiar polityczny, wspieranie podejścia partycypatywnego, cel polegający na zwalczaniu ubóstwa, tworzenie nowych ram dla współpracy gospodarczej i handlowej oraz reforma współpracy finansowej.

4.4 Strategie rozwojowe powinny oprócz tego systematycznie uwzględniać równouprawnienie mężczyzn i kobiet, stanowiące jedną z trzech kwestii przekrojowych Porozumienia (art. 8 i 31).

4.5 W tym kontekście Porozumienie z Cotonou instytucjonalizuje rolę Komitetu jako preferencyjnego partnera do konsultacji dla grup interesów gospodarczych i społecznych krajów AKP. Ma on wyraźny mandat jako ciało konsultacyjne dla organizacji społeczeństwa cywilnego.

5. Współdziałanie stowarzyszeń, NGO i organizacji kobiet

5.1 Mając na uwadze wytyczne Unii w zakresie partycypacji i perspektywy płci jak również znaczenie, jakie zostało przypisane Komitetowi w tym Porozumieniu, należy dokładnie naświetlić specyficzną rolę kobiet i ich współuczestnictwo w dialogu cywilnym w ramach Porozumienia z Cotonou.

5.2 Oczywiście nie można postrzegać kobiet z krajów AKP jako jednolitej grupy, gdyż mieszkają one w bardzo wielu krajach w różnych regionach. Mamy tu do czynienia z zasadniczymi różnicami w zakresie religii, ładu kulturowego, pozycji ekonomicznej i społecznej, wysokości dochodu czy też otoczenia wiejskiego bądź miejskiego. Mimo to należy poszukiwać dróg włączenia kobiet w procesy partycypacji określone w Porozumieniu z Cotonou, choć z pewnością będzie ciężko uniknąć przy tym uogólnień.

5.3 Pierwszą trudność wynika z faktu, że w „Wytycznych dla zasad i dobrej praktyki partycypacji podmiotów niepaństwowych” w konsultacjach i dialogu na temat rozwoju zagadnienie obu płci zostało wymienione tylko na marginesie. Również we „Wstępnej ewaluacji postanowień Porozumienia z Cotonou dotyczących zaangażowania NSA w procesy programowania” (z dn. 23 stycznia 2004 r.) *brak jest jeszcze jakościowych i ilościowych danych na temat uczestnictwa kobiet.*

5.4 Z wypowiedzi na różnych forach i seminariach regionalnych wynika, że współuczestniczenie stowarzyszeń, NGO i organizacji kobiet w opracowywaniu strategii narodowych było do tej pory w większości przypadków raczej słabe.

5.5 Między oświadczeniami woli i deklaracjami zawartymi w Porozumieniu oraz ich rzeczywistą realizacją istnieje najwyraźniej duża przepaść. Raczej skromne są też działania przedsięwzięte dla wsparcia partycypacji kobiet.

5.6 Oczywiście w otoczeniu, w którym utworzenie dialogu ze społeczeństwem cywilnym i jego odpowiednia strukturyzacja i tak są wystarczająco trudne, tym bardziej trudne jest powiększenie obszaru o ten, który przypada w udziale kobietom. Ponadto proces wprowadzania w życie postanowień Porozumienia z Cotonou w kwestii uczestnictwa wciąż trwa i włączone wciąż są Komisja, której rolę uważamy za potencjalnie kluczową; wsparcie ze strony rządów oraz same NSA, których potencjał, kompetencje i poziom organizacji różnią się w zależności od regionu.

5.7 Bariery, które generalnie stoją na przeszkodzie w realizacji partycypatywnego podejścia, są liczne i bardzo różnej natury. W jednej z wcześniejszych opinii (!) zwrócono m.in. uwagę na następujące punkty:

- uporczywy opór większości rządów państw trzecich wobec dialogu z podmiotami niepaństwowymi;
- także tam, gdzie ten dialog jest przewidziany, możliwości podmiotów niepaństwowych, jeśli chodzi o faktyczne wpływanie na kształtowanie programów i strategii rozwoju, są bardzo silnie ograniczone;
- ze względu na duży stopień centralizacji administracji w tych krajach, który ogólnie nie sprzyja współuczestnictwu podmiotów niepaństwowych, następuje marginalizacja obszarów peryferyjnych, przede wszystkim wiejskich, które są trudno dostępne i często też najbardziej potrzebne;
- brakuje precyzyjnych uregulowań i norm skutecznego współdziałania podmiotów niepaństwowych; w wielu przypadkach społeczeństwa cywilne w państwach trzecich są słabo zorganizowane: głównym problemem jest często rozwijanie umiejętności osób, które mają brać udział w takim procesie;
- dostęp do środków finansowych, stojący w ścisłym związku z przekazywaniem i z dostępem do informacji. Podmioty niepaństwowe w krajach trzecich skarżą się, że często zupełnie brak jest systematycznego przekazywania informacji oraz że procedury udzielania kredytów są w większości przypadków – jak to wykazują podmioty niepaństwowe – zbyt kosztowne i skomplikowane.

(!) Rola społeczeństwa obywatelskiego w europejskiej polityce na rzecz rozwoju (REX 097/2003).

5.8 Jeśli chodzi o partycypację kobiet, to te bariery zaostrzają się jeszcze bardziej ze względu na warunki obiektywne, które z jednej strony wynikają z czynników społeczno-gospodarczych, kulturowych i religijnych, zaś z drugiej strony związane są z tym, że wiele rządów państwowych jest w zbyt małym stopniu obeznane z prawami podstawowymi generalnie oraz z prawami kobiet w szczególności.

5.9 Pod tym względem Porozumienie z Cotonou odwołuje się do poszanowania praw człowieka, zasad demokracji i państwa prawa jako zasadniczych elementów partnerstwa i przewiduje w przypadku poważnego ich pogwałcenia możliwość podjęcia odpowiednich kroków i poinformowania o nich drugiej strony. Byłoby jednak godne pożądaniami – i Komitet zresztą zwrócił na to uwagę w jednej z wcześniejszych opinii (porozumienie o partnerstwie AKP-UE, 521/2002, Baeza San Juan) – ustalenie dokładniejszych kryteriów dla poszanowania tychże zasad.

6. Kobiety w procesach na rzecz rozwoju i najważniejsze obszary działania

6.1 Temat partycypacji żeńskiej części społeczeństwa cywilnego jest w zasadzie ściśle związany z rolą kobiety w procesie podejmowania decyzji i w całym procesie rozwoju. Dlatego też wskazane byłoby podejście z szerszej perspektywy.

6.2 Kobiety nie tylko mogą wnieść ważny wkład w procesy rozwoju, lecz także powinny czerpać korzyści i szanse z tego rozwoju.

6.3 W krajach rozwijających się a w szczególności w państwach AKP kobiety są mianowicie słabym ogniwem społeczeństwa i cierpią jeszcze bardziej na biedę i niedostatki, i to właśnie dlatego, że nie posiadają dostatecznego dostępu do istniejących zasobów i nie mają nad nimi kontroli, która umożliwiałaby im poprawę warunków życia i wniesienie wkładu w rozwój gospodarczy swojego kraju.

6.4 Dostęp do zasobów i ich kontrola okazuje się zatem niezbędną przesłanką do zwalczania biedy i wdrażania przyszłościowych i zrównoważonych procesów rozwoju.

Poza tym uczestnictwo kobiet w życiu gospodarczym ma miejsce najczęściej w ramach szarej strefy, która jest jednak właśnie szczególnie wrażliwa na skutki makroekonomicznych działań restrukturyzacyjnych.

6.5 Mimo *Milenijnych Celów Rozwoju*, które Unia poparła, mając na uwadze cel zmniejszenia ubóstwa do roku 2015 o połowę, istnieje niebezpieczeństwo, że negocjatorzy obu stron będą się troszczyć tylko o polityczne i makroekonomiczne skutki, zapominając o bardziej kompleksowych celach i skutkach wynegocjowanych ustaleń dla poszczególnych grup społeczeństwa. Należy wspierać inicjatywy, jakie Komisja Europejska przedsięwzięła w celu tworzenia instrumentów monitorujących, służących ewaluacji skutków tych porozumień.

6.6 Wśród obszarów problemowych zidentyfikowanych przez ONZ, FAO i inne organizacje międzynarodowe można wyróżnić następujące dziedziny priorytetowe (przy czym poniższa lista oczywiście nie jest wyczerpująca):

— Edukacja i doskonalenie zawodowe

Jest dowiedzione, że promocja edukacji i doskonalenia zawodowego nie tylko poprawia życie poszczególnej jednostki, lecz ma także pozytywny wpływ dla całej społeczności lokalnej. Korelacja pomiędzy edukacją i innymi obszarami życia społecznego i gospodarczego oraz jej wpływ na rolę (wykształconych) kobiet wynika z wielu opracowań, studiów badawczych i statystyk. Dlatego też bardzo istotne jest to, by możliwości edukacji szkolnej i doskonalenia zawodowego miały również obszary wiejskie i obszary znajdujące się w najbardziej niekorzystnym położeniu w krajach rozwijających się oraz by zarówno kobiety jak i mężczyźni mieli do nich bezpłatny dostęp. Jeszcze dziś w skali światowej aż 24 % dziewcząt w wieku szkoły podstawowej nie uczęszcza do żadnej szkoły (wśród chłopców ten odsetek wynosi 16 %). W krajach rozwijających się 61 % wszystkich mężczyzn na przynajmniej wykształcenie podstawowe, natomiast wśród kobiet jest to tylko 41 %.

— Dostęp do zasobów

Dostęp kobiet do środków finansowych, szczególnie możliwość łatwego dostępu do kredytów bankowych i mikrokredytów, do możliwości oszczędzania i świadczeń ubezpieczeniowych należy postrzegać jako kwestie priorytetowe. Rozpowszechnianie informacji o tych instrumentach jest jedną z kluczowych możliwości działania. Narody Zjednoczone przedłożyły już cały szereg odpowiednich zaleceń, dotyczących szczególnie poprawy dostępu kobiet do środków finansowych. W związku z szybkimi zmianami w gospodarce i na rynkach światowych należy poza tym zbadać wszystkie aspekty istotnych dla rozwoju zasobów z punktu widzenia kobiet. Różnice pomiędzy mężczyznami a kobietami w dostępie i kontroli nad zasobami gospodarczymi, dobrami publicznymi i usługami jak również własnością ziemi pozbawiły kobiety praw podstawowych, możliwości ekonomicznych, wpływu i niezależnej pozycji w procesach politycznych i decyzyjnych.

— Działania w zakresie polityki zatrudnienia

Mimo pewnych niewielkich postępów w kwestii udziału kobiet w rynku pracy nie można z pewnością powiedzieć, że w krajach AKP istnieje równość szans w zakresie dostępu do oficjalnego rynku pracy za godziwym wynagrodzeniem. W krajach rozwijających się szara strefa gospodarki daje kobietom największe możliwości zarobku i zatrudnienia. W wielu krajach AKP utrata miejsc pracy odbija się przede wszystkim na kobietach, a ich los jest często nacechowany bezrobociem lub pracą bez ochrony od strony prawnej, pracą na czarno czy też w krytycznych warunkach z wynagrodzeniem leżącym poniżej minimum egzystencji. Możliwość dostępu do form mikrokredytu, wspierania mikroprzedsiębiorczości wśród kobiet, posiadania ziemi ma dla dużej części mężczyzn i kobiet zasadnicze znaczenie dla zagwarantowania godnego, ludzkiego życia. Według danych Organizacji Narodów Zjednoczonych do Spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) w wielu krajach rozwijających się prawo to jest dla kobiet praktycznie nieosiągalne. Analiza kredytów udzielanych drobnym rolnikom w pięciu krajach afrykańskich wykazała, że 10 % kredytów zostało wypłaconych kobietom, natomiast pozostałe 90 % mężczyznom.

— *Kobiety a zdrowie*

Zdrowie reprodukcyjne oraz generalne prawo kobiet do zachowania zdrowia są w wielu krajach rozwijających się pojęciami obcymi. Ma to niezwykle negatywne skutki nie tylko dla pojedynczych kobiet narażonych na zagrażające życiu ryzyka, lecz także dla całego społeczeństwa. Trudności z leczeniem i prewencją HIV/AIDS oraz skutki rozprzestrzeniania się chorób dla gospodarki i społeczeństwa w licznych krajach – przede wszystkim w Afryce subsaharyjskiej – są przykładem tego, jak poważna jest sytuacja.

Seksualne i biologiczne różnice między mężczyznami a kobietami mają swój wydzźwięk również w ochronie zdrowia i pielęgnacji ciała. Rola przypisana kobietom i ich status nie odzwierciedlają w adekwatny sposób ich potrzeb w zakresie dostępu do opieki zdrowotnej i leków, a poza tym nie idą w parze z ich społeczną odpowiedzialnością. Nader mało uwagi poświęca się różnym typowo kobiecym potrzebom, co pociąga za sobą negatywne skutki dla kobiet przez ich całe życie. Ta sytuacja jest jeszcze bardziej dramatyczna tam, gdzie socjokulturowe otoczenie ma tendencję do usprawiedliwiania fizycznych, psychicznych i seksualnych aktów przemocy wobec kobiet.

— *Zwalczanie wszelkich rodzajów przemocy wobec kobiet*

Zwalczanie wszelkich aktów przemocy wobec kobiet, a nawet samo skwantyfikowanie problemu, pozostaje jednym z najtrudniejszych zadań, jeżeli tylko pomyśleć o zjawisku przemocy w rodzinie, które również i w zachodnich społeczeństwach ciężko jest niekiedy wydobyć na światło dzienne, czy też o okaleczaniu narządów płciowych czy też o handlu ludźmi. Ten ostatni problem, który w szczególnym stopniu dotyka kobiety i dziewczęta, najwyraźniej stale nabiera na sile. Jego ofiary, często bardzo młode, są zmuszane do seksualnego niewolnictwa i innych rodzajów pracy przymusowej. Szczególnie narażone na wszelkie rodzaje pogwałcenia praw człowieka są kobiety żyjące w krajach nawiedzanych przez wojny i konflikty.

7. Zalecenia

7.1 Te wywody ukazują wyraźnie, że jeżeli Unia Europejska faktycznie chce pozytywnie wpływać na warunki życia kobiet i ludzi żyjących w biedzie, to należy jeszcze bardziej jednoznacznie i zdecydowanie definiować cele wspierania kobiet jak również działania, które trzeba podjąć. Nieodzowne jest przede wszystkim poświęcenie większej uwagi tym dziedzinom polityki dostosowania, których skutki postawiły kobiety i generalnie najsłabsze grupy ludności w niekorzystnym położeniu. Należy bardziej zaakcentować korzyści, które z tych polityk wynikają również dla tych grup społecznych.

7.2 W związku z tym Komitet jest zdania, że ewaluacja porozumień handlowych UE z państwami trzecimi – w szczególności z krajami AKP – musi obejmować specyficzną analizę ich skutków dla najbardziej zagrożonych grup społecznych i kwestii dotyczących płci.

7.3 Środki wsparcia dla związków i NGO, które angażują się w sprawę równouprawnienia obu płci i w mobilizowanie i zwiększanie zaangażowania kobiet („empowerment”), mają zasadnicze znaczenie dla kompleksowej poprawy warunków gospodarczych, społecznych i politycznych w krajach rozwijających się oraz dla konsolidacji postępu społecznego i trwałego wzrostu gospodarczego, przebiegających w duchu rozwoju zrównoważonego.

7.4 W związku z tym nie chodzi tylko o promocję szerszej partycypacji żeńskiej części społeczeństwa cywilnego, lecz o tworzenie podstawowych przesłanek dla jej faktycznego współuczestnictwa, dowartościowania i wspierania, tak by kobiety mogły mieć swój udział w rozwoju swoich krajów w takim samym stopniu, co mężczyźni. Wzmocnienie roli kobiet w procesie uczestnictwa jest kluczem do uzyskania przez nie mocy decyzyjnej.

7.5 Najważniejszą przesłanką jest w każdym razie to, by zapewnić kobietom równoprawny dostęp do edukacji i do kształcenia zawodowego. W tym względzie ważne jest, by wspierać programy i projekty nastawione na taki cel (poczynając od nauki czytania i pisania, przez naukę obsługi komputera po usieciowanie organizacji kobiecych) jako główny filar promocji roli kobiety w rozwoju krajowym.

7.6 W ramach procesu decentralizacji zarysowanego przez Komisję szczególne znaczenie mają delegacje, o których mowa w „Wytycznych dla zasad i dobrej praktyki partycypacji podmiotów niepaństwowych (24.2.2002)”. Posiadają one duży zakres uznania przy wyborze właściwych środków, a ich zadaniem jest zadbać o możliwie jak największą integrację podmiotów niepaństwowych. W wytycznych nie znajdziemy wprawdzie żadnych wyraźnych i jednoznacznych zaleceń, co do udziału i roli organizacji kobiecych, jednakże zdaniem Komitetu delegacje mogą odgrywać ważną rolę w identyfikacji związków kobiet i udziale w dialogu społecznym, tworzeniu sieci i formułowaniu strategii na rzecz zwiększania możliwości partycypacji kobiet.

Delegacjom powinna być przekazana szczególna odpowiedzialność przy promowaniu kwestii związanych z „gender mainstreaming”, zaś co najmniej jeden ich przedstawiciel powinien odbyć specjalne szkolenie na tematy dotyczące równouprawnienia.

7.7 Szczególną uwagę należy zwrócić zatem na pozyskanie informacji o zakresie i rodzaju istniejących organizacji kobiecych, gdyż często brak jest odnośnych wiadomości.

Komitet może być pomocny w poszukiwaniu europejskich związków i organizacji, które angażują się we wspieranie i partycypację kobiet w krajach AKP.

7.8 W przypadku dokumentów dotyczących poszczególnych strategii krajowych należy wyraźnie przewidzieć zarówno partycypację kobiet w ich opracowywaniu jak też działania w celu wzmocnienia związków kobiet. Komitet jest zdania, że Komisja może przy tym w pełni wykorzystać swój duży wpływ.

Komitet wzywa Komisję do wyodrębnienia specjalnej linii budżetowej dla organizacji kobiecych społeczeństwa cywilnego w krajach AKP.

7.9 Jeśli chodzi o kryteria kwalifikowania się podmiotów niepaństwowych do wsparcia i ich dostępu do środków finansowych należy generalnie stworzyć preferencyjne kanały komunikacji dla organizacji kobiecych.

7.10 Stworzone w ramach Porozumienia z Cotonou oferty edukacyjne służące wspieraniu działania organizacji i związków kobiet działających na szczeblu lokalnym mogą okazać się przydatnym instrumentem do realizacji tego porozumienia.

7.11 Komitet będzie w tym duchu popierał organizowanie seminariów służących zdefiniowaniu i pogłębieniu kwestii związanych ze statusem i partycypacją kobiet w krajach AKP.

7.12 Komitet dąży do równego uczestnictwa kobiecych delegacji w organizowanych przez siebie seminariach i spotkaniach z kobietami i ich organizacjami z krajów AKP oraz ogólnie z krajów trzecich.

7.13 Komitet ma zamiar do końca pierwszego półrocza 2005 r. zorganizować konferencję z udziałem kobiet i organizacji społeczeństwa cywilnego krajów AKP poświęconą następującym celom: wzmocnienie partycypacji kobiet w procesach decyzyjnych, identyfikowanie barier jak również koncepcje strategii przy wykorzystaniu punktów widzenia żeńskich podmiotów biorących udział w procesach rozwoju.

Bruksela, 15 września 2004 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno - Społecznego
Roger BRIESCH

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie „Siódmy Ramowy Program Badań: Zapotrzebowanie na badania nad zmianami demograficznymi – jakość życia osób starszych oraz potrzeby technologiczne”

(2005/C 74/09)

W dniu 29 stycznia 2004 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, działając na podstawie art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, postanowił wydać opinię w sprawie: „Siódmy Ramowy Program Badań: Zapotrzebowanie na badania nad zmianami demograficznymi – jakość życia osób starszych oraz potrzeby technologiczne”

Sekcja ds. Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu na ten temat, przyjęła swoją opinię w dniu 14 lipca 2004 r. Sprawozdawcą była Renate Heinisch.

Na 411 sesji plenarnej w dniach 15-16 września 2004 r. (posiedzenie z dn. 15 września), Komitet stosunkiem głosów 144 do 1, przy 2 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

1. Podsumowanie

Uzasadnienie:

1.1 Wobec zachodzących zmian demograficznych oraz szans i zagrożeń dla jakości życia rosnącej liczby osób starszych w Europie, Komitet wnioskuje o:

- a) włączenie „działania kluczowego” (*key action*) w tym obszarze do Siódmego Ramowego Programu Badań, oraz
- b) zastosowanie środków pomocniczych, celem stworzenia pewnych i trwałych podstaw dla planowania polityk, podejmowania decyzji i działań w odpowiednim momencie, zarówno na szczeblu wspólnotowym jak i krajowym.

Aspekty biologiczne, psychologiczne, społeczne, kulturowe, technologiczne, gospodarcze i strukturalne starzenia się są ściśle ze sobą związane. Ponadto, starzejemy się zawsze w jakimś konkretnym otoczeniu fizycznym i społecznym. W Europie otoczenie to różni się w sposób znaczący pod względem geograficznym, kulturowym i społeczno-strukturalnym. W obecnych programach badań nie uwzględniono należycie ani wielopłaszczyznowości procesu starzenia się, ani różnorodności warunków, w jakich on zachodzi. Jednakże biorąc pod uwagę zmiany w strukturze wiekowej ludności, tylko tak szeroko zakrojone i długofalowe badania mogą stworzyć solidne podstawy do planowania i podejmowania decyzji, które potrzebne są w różnych obszarach funkcjonowania społeczeństwa i na wszystkich szczeblach decyzyjnych.